

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

DOI: 10.34015/2523-4552.2025.4.13

УДК [349.2:364] (477)

Івахненко О. А.,
кандидат юридичних наук, докторант
Харківського національного
університету внутрішніх справ
ORCID: 0009-0005-5494-8512

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОПОМІЖНИМИ ЗАСОБАМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ

Наукова стаття присвячена адміністративно-правовим засадам забезпечення допоміжними засобами реабілітації осіб з інвалідністю внаслідок війни. Досліджено законодавчі та підзаконні акти, які регулюють соціальний захист ветеранів війни та реабілітацію осіб з інвалідністю. Вивчено праці науковців, які досліджували проблеми соціального захисту військовослужбовців та реабілітації осіб з інвалідністю.

Визначено, що адміністративно-правове регулювання забезпечення допоміжними засобами реабілітації осіб з інвалідністю внаслідок війни – це встановлення у нормативно-правових актах умов та порядку визнання колишнього військовослужбовця особою з інвалідністю внаслідок війни та одержання ним допоміжних засобів реабілітації. Вказано, що статус особи з інвалідністю внаслідок війни встановлюється місцевими структурними підрозділами з питань ветеранської політики. Наголошено, що військово-лікарська комісія може визнати військовослужбовця непридатним до військової служби та надати висновок про необхідність забезпечення допоміжними засобами реабілітації. Зауважено, що експертна команда з оцінювання повсякденного функціонування особи поряд із рішенням про встановлення інвалідності в індивідуальній програмі реабілітації особи з інвалідністю може зазначити рекомендації щодо забезпечення громадянина допоміжними засобами реабілітації. Зроблено висновок, що структурні підрозділи з питань соціального захисту місцевих державних адміністрацій мають повноваження відносно надання допоміжних засобів реабілітації особам з інвалідністю.

Доведена необхідність внесення змін до національного законодавства у сфері соціального захисту та реабілітації осіб з інвалідністю. Зокрема, запропоновано закріпити у положеннях про Міністерство охорони здоров'я України та про Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України необхідно обов'язок забезпечення осіб з інвалідністю допоміжними засо-

бами для реабілітації з метою узгодження підзаконного регулювання з вимогами законодавчих актів. Також обґрунтовано доцільність передання повноважень щодо забезпечення допоміжними засобами реабілітації осіб з інвалідністю внаслідок війни від місцевих органів соціального захисту до місцевих підрозділів з питань ветеранської політики.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, забезпечення, особа з інвалідністю внаслідок війни, соціальний захист військовослужбовців, реабілітація, визнання особою з інвалідністю, допоміжні засоби реабілітації, ветеранська політика, інвалідність.

Постановка проблеми. Триваюча збройна агресія, розв'язана проти України, зумовлює мобілізацію великої кількості громадян для участі у бойових діях. Унаслідок отриманих поранень значна частина військовослужбовців, які брали участь у бойових діях, може бути визнана особами з інвалідністю внаслідок війни. З огляду на специфічний характер бойових травм для реабілітації цієї категорії осіб з інвалідністю виникає підвищена потреба у допоміжних засобах реабілітації. У зв'язку з цим вивчення адміністративно-правових засад забезпечення осіб з інвалідністю внаслідок війни допоміжними засобами реабілітації є актуальним і своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового регулювання соціального захисту та реабілітації військовослужбовців і осіб з інвалідністю внаслідок війни досліджені у низці наукових праць вітчизняних і чужинських вчених. Зокрема, К. О. Спицька вивчала сучасні проблеми соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні [1]. В. І. Теремецький та С. Г. Кельба проаналізували правові засади соціального захисту військовослужбовців в Україні [2]. Проблеми реабілітації військовослужбовців, які зазнали поранень, травм і контузій, стали предметом наукових досліджень С. В. Трачук, В. В. Хмари,

Р. В. Підлетьчука та С. М. Сиротюка [3].

У науковій літературі одним із важливих заходів соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни обґрунтовується забезпечення таких осіб допоміжними засобами реабілітації. Особливості соціальної роботи з особами з інвалідністю внаслідок війни висвітлено у працях А. В. Дулі, М. М. Лехолетової та Т. Л. Лях [4]. Загальні проблеми соціального захисту осіб з інвалідністю незалежно від причин її настання досліджували М. В. Чічкань та М. В. Баштова [5]. У зазначених наукових працях порушується питання права осіб з інвалідністю на отримання допоміжних засобів реабілітації, однак воно не виступало предметом самостійного наукового дослідження. Відтак проблеми адміністративно-правових засад забезпечення осіб з інвалідністю внаслідок війни допоміжними засобами реабілітації досі не були предметом спеціального комплексного наукового аналізу.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення адміністративно-правових засад забезпечення осіб з інвалідністю внаслідок війни допоміжними засобами реабілітації. Для досягнення поставленої мети у статті передбачається вирішення таких завдань: проаналізувати нор-

мативно-правові акти, що регулюють порядок і умови визнання особи особою з інвалідністю; з'ясувати порядок і умови визнання військовослужбовця непридатним до військової служби, встановлення інвалідності та набуття статусу особи з інвалідністю внаслідок війни; визначити порядок і умови забезпечення осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації; розробити рекомендації щодо вдосконалення законодавства, яке регулює забезпечення осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації.

Виклад основного матеріалу.

Адміністративно-правові засади забезпечення осіб з інвалідністю внаслідок війни допоміжними засобами реабілітації закріплені у системі законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів України, які визначають правовий статус осіб з інвалідністю та встановлюють заходи їх соціального захисту. Згідно з абз. 3 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (далі – Закон № 2961-IV) інвалідністю визнається ступінь втрати здоров'я у зв'язку із захворюванням, травмою або її наслідками, або вродженими вадами, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження життєдіяльності особи. Внаслідок обмеження життєдіяльності особи держава зобов'язана створити для неї умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист [6].

Як зазначено в абз. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» (далі – Закон № 1053-IX), особою з інвалідністю визнається повнолітня особа зі стійким обмеженням життєдіяльно-

сті, якій в порядку, визначеному законодавством, встановлено інвалідність [7]. Отже, інвалідність полягає в стійкому обмеженні життєдіяльності особи, що зумовлюється порушенням функцій організму та призводить до необхідності соціального захисту і реабілітації. Таке обмеження життєдіяльності може бути наслідком захворювань, травм або вроджених вад.

Особливу категорією осіб з інвалідністю складають особи з інвалідністю внаслідок війни. Згідно з п. 11 ч. 2 ст. 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» до осіб з інвалідністю внаслідок війни належать військовослужбовці різних воєнізованих формувань України, які стали особами з інвалідністю під час бойових дій (далі – Закон про статус ветеранів війни). Зокрема, це колишні військовослужбовці, яким встановлено інвалідність внаслідок травми, пов'язаної з пораненням, контузією або каліцтвом, захворюванням, одержаним під час участі в бойових діях [8].

К. О. Спицька наголошує, що особа з інвалідністю внаслідок війни – це особа, яка отримала інвалідність через поранення, контузію, каліцтво або захворювання, спричинені безпосередньою участю у бойових діях, а також особи, які зазнали інвалідності внаслідок катувань під час перебування в полоні в період збройної агресії проти України [1, с. 154]. Тож встановлення інвалідності у таких осіб пов'язано з одержанням поранень або каліцтва внаслідок участі у бойових діях. Закріплення у законодавстві цієї особливої категорії осіб з інвалідністю пов'язано із особливими причинами для встановлення інвалідності, які полягають у вико-

нанні суспільно важливих завдань військовослужбовцем.

Підзаконним актом встановлено спеціальний порядок набуття статусу особи з інвалідністю внаслідок війни. Згідно з п. 20.3 Положення про військово-лікарську експертизу у Збройних силах України (далі – Положення про ВЛЕ), затвердженого наказом Міністерства оборони України від 14.08.2008 № 402, військово-лікарська комісія (далі – ВЛК) може прийняти рішення про непридатність військовослужбовця до служби. Згідно з п. 6.17 Положення про ВЛЕ військовослужбовці, які визнані непридатними до служби, можуть бути звільнені з лав Збройних Сил України [9]. С. В. Трачук наголошує, що військовослужбовець, який визнаний непридатним до служби внаслідок поранення, каліцтва або контузії, повинен бути обов'язково звільненим зі служби [3, с. 165]. Водночас Положення ВЛЕ, регламентуючи питання встановлення непридатності до військової служби, не містить положень щодо порядку встановлення інвалідності колишнім військовослужбовцям.

Проведення оцінювання повсякденного функціонування особи всім громадянам України незалежно від причини встановлення інвалідності регулюється спеціальним наказом МОЗ України, який регулює забезпечення проведення оцінювання повсякденного функціонування особи [10]. Окрема постанова уряду України передбачає перелік документів, які слід надати для встановлення статусу особи з інвалідністю внаслідок війни. Відповідні документи повинні підтверджувати факт інвалідності та участі у бойових діях. Повноваження щодо надання такого

статусу покладені на місцеві структурні підрозділи з питань ветеранської політики [11]. Тож для підтвердження статусу особи з інвалідністю внаслідок війни колишній військовослужбовець повинен надати необхідні документи до місцевого структурного підрозділу з питань ветеранської політики.

Колишні військовослужбовці, яким надано статус особи з інвалідністю внаслідок війни, мають право на особливі заходи соціального захисту. Зокрема, відповідно до ст. 13 Закону про статус ветеранів війни пільги для осіб з інвалідністю внаслідок війни включають безоплатне одержання ліків, медичних виробів та допоміжних засобів реабілітації, першочергове забезпечення санаторно-курортним лікуванням [8]. Отже, одним із заходів соціального захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни є безоплатне забезпечення допоміжними засобами реабілітації.

Теоретичні засади соціального захисту осіб з інвалідністю відображені у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників. В. І. Теремецький і С. Г. Кельбя розуміють соціальний захист військовослужбовців як систему гарантій, які забезпечують задоволення матеріальних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі [2, с. 257]. М. В. Чічкань визначає соціальний захист осіб з інвалідністю як систему заходів, встановлених багатьма законодавчими актами, які покликані гарантувати особам з інвалідністю можливість вести повноцінний спосіб життя, реалізуючи свої права і свободи на рівні з іншими громадянами [5,

с. 95]. А. В. Дуля разом з іншими науковцями стверджують, що соціальна робота з особами з інвалідністю внаслідок війни полягає у забезпеченні соціальної реабілітації таких осіб, створенні умов для працевлаштування, забезпеченні соціального захисту, доступу до освіти, створенні умов для участі у культурному житті суспільства [4, с. 44]. Тож наукові підходи до соціального захисту осіб з інвалідністю характеризуються різноманіттям видів соціального захисту та напрямів соціальної роботи, що свідчить не лише про плюралізм наукових позицій, а й про комплексний характер соціального захисту.

Надання допоміжних засобів особам з інвалідністю є одним із різновидів соціальної реабілітації таких осіб. Згідно з абз. 6 ч. 1 ст. 1 Закону № 2961-IV реабілітація осіб з інвалідністю становить собою систему медичних, психологічних, педагогічних, фізкультурно-спортивних, соціально-побутових та інших заходів. Метою реабілітаційних заходів є досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності осіб з інвалідністю, трудової адаптації та інтеграції в суспільство. Крім того, реабілітація осіб з інвалідністю передбачає забезпечення допоміжними засобами реабілітації і медичними виробами [6]. Отже, одним із елементів реабілітації осіб з інвалідністю є забезпечення їх необхідними допоміжними засобами реабілітації. Такі засоби є важливими й для осіб з інвалідністю внаслідок війни, оскільки сприяють відновленню та покращенню їх життєдіяльності.

Законодавчі та підзаконні акти визначають поняття і види допоміжних засобів реабілітації. Згідно з абз. 13 ч. 1 ст. 3 Основ законодавства про

охорону здоров'я України (далі – Основи) допоміжні засоби реабілітації належать до компенсаторів повсякденного функціонування особи. Вони призначаються медичними працівниками або фахівцями з реабілітації. Відповідно до ч. 1 ст. 19 Основ законодавства України про охорону здоров'я держава сприяє виробництву допоміжних засобів реабілітації [12]. Зазначений законодавчий акт є основою для формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я. Водночас він не містить нормативного визначення допоміжних засобів реабілітації, що ускладнює однозначне тлумачення їх правової природи.

Відповідно до абз. 4 ч. 1 ст. 1 Закону № 1053-IX допоміжними засобами реабілітації визнаються будь-які зовнішні вироби, спеціально виготовлені або загальнодоступні, основною метою яких є підтримка або поліпшення функціонування та незалежності особи та сприяння її добробуту. Наведена норма уточнює, що різновидами допоміжних засобів є пристрої, обладнання, прилади чи програмне забезпечення, які потрібні особам з інвалідністю [7]. Таким чином, допоміжними засобами реабілітації є певні технічні пристрої, які потрібні особам з інвалідністю для організації повноцінної життєдіяльності.

Різновиди допоміжних засобів реабілітації встановлені підзаконними актами. Відповідно до п. 2 Порядку забезпечення допоміжними засобами реабілітації осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.12.2023 р. (далі – Порядок забезпечення допоміжними засобами реабілітації), встановлено окремі види допоміж-

них засобів реабілітації, якими можуть забезпечуватися особи з інвалідністю. Зокрема, серед таких засобів підзаконний акт називає протезно-ортопедичні вироби, спеціальні засоби для самообслуговування та догляду, допоміжні засоби для особистої рухомості, переміщення та підйому, для пересування, спеціальні засоби для орієнтування та спілкування [13]. Перелічені технічні засоби призначені для вдосконалення життєдіяльності осіб з інвалідністю, які мають ті або інші травми.

Законодавство передбачає повноваження низки органів влади у сфері забезпечення осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації. Згідно з ч. 2 ст. 19 Основ держава забезпечує реалізацію державних цільових програм пріоритетного розвитку медичної, біологічної та фармацевтичної промисловості, виробництва медичних виробів та допоміжних засобів реабілітації [12]. Наведена норма встановлює правові засади державної підтримки виробництва допоміжних засобів реабілітації.

Конкретні повноваження окремих органів влади у сфері забезпечення населення допоміжними засобами реабілітації встановлені в окремих нормативно-правових актах. Зокрема, згідно зі ст. 9 Закону № 2961-IV центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення має низку повноважень у сфері забезпечення засобами реабілітації осіб з інвалідністю. Зокрема, до його функцій належить організація роботи щодо забезпечення осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації, здійснення контролю за výro-

бництвом таких засобів, визначення напрямів фінансування для забезпечення потреби у таких засобах [6]. Також важливо зазначити, що відповідно до ч. 4 ст. 4 Закону № 1053-IX центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення, повинен забезпечувати осіб, які потребують реабілітації, допоміжними засобами реабілітації для постійного користування [7]. Тобто законодавчі акти, які регулюють правовідносини у сфері реабілітації осіб з інвалідністю, встановлюють повноваження Міністерства соціальної політики України як ключового суб'єкта у таких відносинах.

Водночас норми Положення про Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України (далі – Мінсоцполітики України) звужують повноваження цього міністерства порівняно зі ст. 9 Закону № 2961-IV та ч. 4 ст. 4 Закону № 1053-IX. Зокрема, у пунктах 18, 19, 25 і 26 Положення про Мінсоцполітики України передбачено, що міністерство організовує заходи щодо реабілітації осіб з інвалідністю, визначає потребу в утворенні установ соціальної та професійної реабілітації осіб з інвалідністю, здійснює контроль за виробництвом технічних засобів реабілітації [14]. Отже, порівнюючи норми ст. 9 Закону № 2961-IV та Положення про Мінсоцполітики, можна зробити висновок, що вони передбачають одне спільне завдання міністерства – здійснення контролю за виробництвом технічних засобів реабілітації. Вважаємо, що в Положенні про Мінсоцполітики варто закріпити його функцію відносно забезпечення осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації, що буде відповідати

нормам ст. 9 Закону № 2961-IV та ч. 4 ст. 4 Закону № 1053-IX.

Також варто зауважити, що у ч. 4 ст. 4 Закону № 1053-IX передбачено обов'язок МОЗ України забезпечити осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації для тимчасового користування [7]. Але відповідної норми не передбачено у Положенні про МОЗ України, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 р. (далі – Положення про МОЗ України). Згідно з пп. 10 п. 4 Положення про МОЗ України міністерство здійснює організацію медичної реабілітації, затверджує перелік дозволених для застосування методів реабілітації, затверджує порядок надання реабілітаційних послуг [15]. Вважаємо, що обов'язок МОЗ України забезпечити осіб з інвалідністю допоміжними засобами для реабілітації слід закріпити в Положенні про МОЗ України, що буде відповідати нормам ч. 4 ст. 4 Закону № 1053-IX.

Умови та порядок надання допоміжних засобів реабілітації врегульовано декількома законодавчими і підзаконними актами України. Наприклад, згідно з п. 1.3. Положення про ВЛЕ до завдань такої експертизи належить формування висновку про необхідність забезпечення особи з обмеженнями повсякденного функціонування допоміжними засобами реабілітації [9]. Отже, висновок про забезпечення військовослужбовця, який постраждав внаслідок бойових дій, допоміжними засобами реабілітації, може бути прийнято військово-лікарською комісією (далі – ВЛК).

Водночас рішення про необхідність надання допоміжних засобів реабілітації може бути прийнято експертною командою з оцінювання

повсякденного функціонування особи (далі – ЕКОПФО). Згідно з п. 20 Переліку відомостей, які містяться в рішенні ЕКОПФО, в індивідуальній програмі реабілітації особи з інвалідністю можуть бути зазначені рекомендації щодо забезпечення особи допоміжними засобами реабілітації та найменування таких засобів [10]. Відповідні рекомендації надаються разом із прийняттям рішення про встановлення особи інвалідності під час оцінювання ступеня обмеження повсякденного функціонування особи.

Після одержання відповідних рекомендацій щодо надання допоміжних засобів реабілітації від ВЛК або ЕКОПФО громадянин, якому встановлено інвалідність, повинен звернутися до уповноважених органів влади. Згідно з п. 12 Порядку забезпечення допоміжними засобами реабілітації відповідна заява може бути подана або до структурного підрозділу з питань соціального захисту місцевої державної адміністрації, або до центру надання адміністративних послуг, або через електронний кабінет особи з інвалідністю на соціальному порталі Мінсоцполітики [13]. До заяви додаються всі необхідні документи, які підтверджують встановлення інвалідності та рекомендації щодо забезпечення допоміжними засобами реабілітації. Можна зробити висновок, що ключову роль у забезпеченні осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації відіграють підрозділи соціального захисту Мінсоцполітики.

Можливість подання заяви про забезпечення допоміжними засобами реабілітації в електронній формі є важливою, адже особи з інвалідністю можуть мати труднощі у пересуван-

ні. Водночас для покращення доступу осіб з інвалідністю внаслідок війни до вказаних засобів вважаємо доцільним передати відповідну функцію від місцевих органів соціального захисту до місцевих підрозділів з питань ветеранської політики. При цьому особи з інвалідністю, яким відповідний статус було встановлено внаслідок загального захворювання або виробничої травми, будуть продовжувати отримувати допоміжні засоби реабілітації у місцевих органах соціального захисту.

Висновки. Адміністративно-правові засади забезпечення осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації включають нормативно-правову та організаційну складові, спрямовані на для створення передумов для компенсації втрачених функцій, полегшення пересування, самообслуговування та покращення якості життя, створюючи безбар'єрне середовище для таких осіб.

Адміністративно-правове регулювання забезпечення допоміжними засобами реабілітації осіб з інвалідністю внаслідок війни – це встановлення у нормативно-правових актах умов та порядку визнання колишнього військовослужбовця особою з інвалідністю внаслідок війни та одержання ним допоміжних засобів реабілітації.

Особливості адміністративно-правового регулювання забезпечення осіб з інвалідністю внаслідок війни допоміжними засобами реабілітації полягають у такому:

1. Статус особи з інвалідністю внаслідок війни встановлюється уповноваженими місцевими структурними підрозділами з питань ветеранської політики у порядку, визначеному законодавством.

2. Військово-лікарська комісія приймає рішення щодо придатності або непридатності військово-службовця до військової служби та у межах своєї компетенції може надавати висновки щодо потреби в реабілітаційних заходах, у тому числі із застосуванням допоміжних засобів реабілітації.

3. Експертна команда з оцінювання повсякденного функціонування особи, приймаючи рішення про встановлення інвалідності, в індивідуальній програмі реабілітації особи з інвалідністю може визначати рекомендації щодо забезпечення цієї особи допоміжними засобами реабілітації.

4. Нормативно-правові акти у сфері реабілітації осіб з інвалідністю закріплюють повноваження МОЗ України та Мінсоцполітики України щодо формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації.

5. Безпосереднє забезпечення допоміжними засобами реабілітації осіб з інвалідністю покладається на структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів місцевих рад у межах делегованих повноважень.

З метою вдосконалення правового регулювання забезпечення осіб з інвалідністю внаслідок війни допоміжними засобами реабілітації обґрунтовується доцільність внесення таких змін до підзаконних нормативно-правових актів:

1. Передбачити у Положенні про МОЗ України обов'язок міністерства забезпечити осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації, що відповідатиме положенням ч. 4

ст. 4 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я».

2. Встановити у Положенні про Мінсоцполітики України обов'язок міністерства забезпечити осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації, що узгоджуватиметься з положеннями ст. 9 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні».

3. Закріпити на нормативному рівні можливість отримання допоміжних засобів реабілітації особами з інвалідністю внаслідок війни не від місцевих органів соціального захис-

ту, а через місцеві підрозділи з питань ветеранської політики як новий механізм реалізації відповідного права.

Перспективи подальших наукових досліджень пов'язані з удосконаленням адміністративних процедур, порядку та умов забезпечення осіб з інвалідністю внаслідок війни допоміжними засобами реабілітації, а також із визначенням оптимальної моделі розподілу повноважень між суб'єктами публічної адміністрації у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Спицька К. О. Сучасні проблеми соціально-правового захисту осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні. *Молодий вчений*. 2025. № 1 (132). С. 152–156. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-1-132-31>
2. Теремецький В. І., Кельбя С. Г. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту військовослужбовців в Україні. *Наукові записки. Серія «Право»*. 2024. Вип. 16. С. 253–259. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2024-16-253-259>
3. Трачук С. В., Хмара В. В., Підлетьчук Р. В., Сиротюк С. М. Проблеми реабілітації та відновлення військовослужбовців за особливих умов. *Науковий часопис Українського державного університету імені М. П. Драгоманова*. 2024. Вип. 4 (174). С. 163–168. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.4\(177\).34](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.4(177).34)
4. Дуля А. В., Лехолетова М. М., Лях Т. Л. Особливості соціальної роботи з особами з інвалідністю внаслідок війни. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2024. Вип. 98. С. 42–46. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.98.08>
5. Чічкань М. В., Баштова М. В. Соціальний захист осіб з інвалідністю під час воєнного стану: державна політика та міжнародне співробітництво. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 9. С. 94–97. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-9/19>
6. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення: 26.11.2025).
7. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: Закон України від 03.12.2020 № 1053-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (дата звернення: 26.11.2025).
8. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 26.11.2025).
9. Положення про військово-лікарську експертизу у Збройних Силах України: наказ Міністерства оборони України від 14.08.2008 № 402. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1109-08> (дата звернення: 26.11.2025).

10. Деякі питання забезпечення проведення оцінювання повсякденного функціонування особи : наказ МОЗ України від 10.12.2024 № 2067. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1925-24> (дата звернення: 26.11.2025)

11. Про затвердження Порядку надання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни особам, які отримали інвалідність внаслідок травми (поранення, контузії, каліцтва) або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх проведення, під час безпосередньої участі у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України : постанова Кабінету Міністрів України від 08.09.2015 № 685. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685-2015-п> (дата звернення: 16.12.2025).

12. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 16.12.2025).

13. Деякі питання забезпечення допоміжними засобами реабілітації : постанова Кабінету Міністрів України від 07.12.2023 № 1306. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2023-п#Text> (дата звернення: 16.12.2025).

14. Положення про Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України : постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2025 № 904. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/904-2025-п> (дата звернення: 16.12.2025).

15. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України : постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 № 267. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-п> (дата звернення: 26.11.2025)

Ivakhnenko Oleksandr, PhD in Law, doctoral student Kharkiv National University of Internal Affairs
ORCID: 0009-0005-5494-8512

Administrative and Legal Principles of Providing Assistive Devices for the Rehabilitation of Persons with Disabilities as a Result of War

This scientific article explores the administrative and legal principles governing the provision of assistive devices for the rehabilitation of individuals who have acquired disabilities as a result of war. It analyzes legislative and regulatory acts concerning the social protection of war veterans and the rehabilitation of persons with disabilities. Additionally, it reviews scholarly research addressing the challenges of social protection for military personnel and the rehabilitation of individuals with war-related disabilities.

The article concludes that administrative and legal regulation requires the establishment of clear conditions and procedures within legislative and regulatory acts for recognizing former military servicemen as persons with disabilities due to

war and for facilitating their access to assistive rehabilitation devices. It clarifies that the status of a person with a war-related disability is determined by local government units responsible for veteran affairs. The military medical commission determines a serviceman's unfitness for duty and provides recommendations for rehabilitation aids. Furthermore, an expert team may include assistive devices in an individual's rehabilitation program. The responsibility for supplying rehabilitation aids rests with the social protection departments of local state administrations.

The need to amend national legislation in the field of social protection and rehabilitation of persons with disabilities has been proven. In particular, it has been proposed to enshrine in the provisions on the Ministry of Health of Ukraine and the Ministry of Social Policy, Family and Unity of Ukraine the obligation to provide persons with disabilities with assistive devices for rehabilitation in order to bring subordinate legislation into line with the requirements of legislative acts. The expediency of transferring powers to provide rehabilitation aids to persons with disabilities resulting from war from local social protection authorities to local departments for veteran policy has also been justified.

Keywords: *administrative and legal regulation, provision, person with disabilities as a result of the war, social protection of military personnel, rehabilitation, recognition as a person with disabilities, aids for rehabilitation, veteran policy, disability.*